

NASİHATLER KİTABI

YUNUS EMRE

eskişehir 2013

TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR BAŞKENTİ

Nasihatler Kitabı
Yunus Emre

Nasihatler Kitabı'nın yayın hakları
Eskişehir Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı'na aittir.

ISBN

978-605-359-985-2

1. Baskı, Ocak 2013

40 bin adet basılmıştır.

Görsel Tasarım Editörü

Doç. Dr. Hüseyin ERYILMAZ

Görsel Tasarım ve İllüstrasyon

Burcu GİDEN

Nurgül GEÇİN

Sevda KAÇTI

Tashih

Recep GÜVEN

Ünal DALGIN

Basım Yeri

Sistem Ofset, İvedik Organize Sanayi Ağaç İşleri Yapı

Kooperatifi 521. Sokak No: 32/34

Yenimahalle / ANKARA

Nasihatler Kitabı
Yunus Emre

Hazırlayan
Doç. Dr. Ziya AVŞAR

www.eskisehir2013.org.tr
bilgi@eskisehir2013.org.tr

İçindekiler

Sunuş - Dr. Kadir KOÇDEMİR/07

Nasihatler Kitabı/09

Aklın Tarifi/14

Akıl ve Ruh Destanı/18

Kibir Destanı/34

Öfke ve Gazap Destanı/56

Sabır Destanı/78

Haset ve Cimrilik Destanı/86

İftira ve Gıybet Destanı/118

SUNUŞ

Akıllı insan başkalarının bilgi ve tecrübelerini hayat denklemine katar. Kendisinden önce yaşayanların birikimini devralır. Bu birikimin üzerine kendi bilgi ve tecrübelerini ilave eder. Eğer her bilgiyi baştan öğrenseydik ilerleme olmazdı.

Nasihat, bilgi ve tecrübeyi aktarma araçlarından biridir. Nasihatın etkili olması söyleyenin samimiyetine bağlıdır. Özü sözü bir olanın söylediğine inanılır.

Özü sözü bir olmaktan söz edildiğinde ilk akla gelen isimlerden birisi Yunus Emre'dir. Öyle olduğu için o Eskişehir'in evlâdı olmakla kalmamış, herkesin “Bizim Yunus”u olmuştur.

Yunus Emre, **Nasihatler Kitabı**'nda hayattaki zehir ve panzehirleri açıklar. Bu nasihatlerin değeri onun samimiyetinden kaynaklanır. O nasihat edicilerin en büyüğünden öğrendiklerini asırlarca anlaşılabilecek bir biçimde dile getirmiştir.

Eserde emeği geçenleri ve bilhassa Yunus yazmış gibi günümüze aktaran Sayın Ziya Avşar'ı kutluyorum. Yunus Emre'nin az bilinen bu kıymetli eserinin, yeni nesillerin Türk kültür mirasını devralmalarına, onu daha da zenginleştirip sonraki kuşaklara aktarmalarına vesile olmasını diliyorum.

Dr. Kadir KOÇDEMİR
Eskişehir Valisi

Nasihatler Kitabı

Yunus Emre

Bismillahirrahmanirrahim

Padişah'ın hikmeti gör neyledi;
Ateş, su, toprak ve yele söyledi.

Getirdi toprağı çekip besmele,
Kendi de hazırda orda heybetle.

Toprakla sudan yaratıp bir cisim,
Verdi bu cisme Âdem diye isim!

Sonra rüzgâr gelip kuruttu onu,
Âdem'in cismi ondandır, bil bunu!

Padişah: Hükümdar, yaratıcı, Allah.

Hikmet: Allah'ın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı.

Heybet: Korku ve saygı uyandıran görünüş, ululuk, azamet.

Cisim: Beden, vücut.

En son ateş gelerek ısıttı onu,
Isınınca girdi bedene canı.

“Can tene girsin!” diye ferman oldu,
Padişah emri ona derman oldu.

Can girdi bedeni aydınlattı,
Ten de canın canına neşe kattı.

Şükürler edip dedi ki: “Ey Rahman,
Şaşılmaz benim gibi bin yaratsan!”

Toprakla geldi bize dört nitelik:
Sabır, hoş huy, tevekkül ve yücelik.

Ten: Beden.

Ferman: Buyruk.

Rahman: Allah'ın 99
isminden biri. Merhameti
her şeyi kuşatan.

Tevekkül: Herhangi bir işte
elinden geleni yapıp daha
sonrasını Allah'a bırakma.

Suyla beraber geldi dört türlü hâl;
Temizlik, cömertlik, lütuf ve visal.

Rüzgârla beraber geldi dört heves;
Yalan, riya, sabırsızlık ve nefes.

Ateşle geldi dört türlü felâket;
Şehvet, kibir, açgözlülük ve haset.

Canla birlikte geldi dört özellik;
Utanma, ahlâk, üstünlük ve birlik.

Lütuf: Önem verilen, sayılan
bırinden gelen iyilik, yardım,
ihvan.

Visal: Kavuşma, erişme.

Riya: İkiyüzlülük, gösteriş.

Nefs: Kulun kötü ve günah
olan hâl ve huyları, arzuları.

Şehvet: Aşırı istek.

Haset: Kıskançlık, çekemezlik.

AKLIN TARİFİ

Akıl Padişahının kadimliği ışığındandır. Akıl da üç türlüdür: Biri akl-ı ma'âştır, dünya hayatının dirlik ve düzenini bildirir. Biri akl-ı ma'âdtır âhiret ahvalini bildirir. Birisi de akl-ı küllîdir, yüce Allah'ın marifetini bildirir.

Padişah'ın hidayet nurundan olan iman üç türlüdür: Biri ilmelyakîn, biri aynelyakîn, biri de Hakkelyakîndir. İlmelyakîn olan imanin yeri akıl, aynelyakîn olan imanin yeri gönül ve Hakkelyakîn olan imanin yeri de candır. Canla gelen iman canla gider.

Cennet Padişah'ın kerem ışığından, cehennem de adalet ışığındandır. Toprak

Kadim: Başlangıcı belli olmayan, çok eski.

Akl-ı ma'âş: Aklın en alt tabakası. Dünyada geçim işini düşünen akıl.

Akl-ı ma'ad: İrfanla terbiye edilmiş akıl.

Akl-ı küll: En üstün akıl.

Hidayet: Hak yoluna ermek.

Ahval: Durum, hâl.

Marifet: Allah'ın bildirmesiyle bilinen özel bilgi.

İlmelyakîn: Hak ve hakikati bilgiyle kavrama.

Aynelyakîn: Hak ve hakikati gözle görüyormuş gibi keşfederek kavrama.

Hakkelyakîn: Hak ve hakikati oluş anında kavrama.

padişahın nurunun, su hayatının, rüzgâr heybetinin, ateş de öfkesinin ışığındandır. Toprakla suyun yeri cennet, ateşle rüzgârın yeri cehennemdir.

Ateş ve rüzgârla bin eri olan dokuz binbaşı gelir. Bunlar, geldikleri kişiyi kendi yerlerine götürmek için uğraşırlar. Toprak ve su ile de yine bin eri olan on üç binbaşı gelir. Bunlar da geldiklerini cennete götürürler.

Canla gelen dört kişidir. Bunlar canla gelip canla giderler. Bunların da bin eri vardır. Bunlarla olanlar, Hakk'ın cemaline gark olurlar.

Toprak ve suyla gelenler, cennette olanlar, ateş ve rüzgârla gelenler cehennemde kalanlar, canla gelenler de Hakk'ın huzurunda gark olanlardır.

Bil bakalım hangi bölüktensin? Hangisinin sözünü tutarsan o bölüktensin. Doğrusunu Allah bilir.

AKIL VE RUH DESTANI

Gel dinle Şimdi, açayım da sözü,
Tek tek söyleyeyim ondaki z.

Hakk'ın hikmeti en eski demdendir,
Şu sözlerin yorumu Âdem'dendir.

Şu cihan, iki cihanca pek dardır,
GeniŐ bak, böyle yüz bin cihan vardır.

Çok büyük cihandır gönül cihanı,
Kendini arayanlar bulur onu.

Dem: An, zaman.

Hikmet: Herkesin bilmediği gizli
sebepler, varlığın yaratılmasındaki
ilahi amaç.

Şu nefs şehrinde vereyim de haber,
Ondan ümit ve beklentini gider.

Sana gönderilmiş iki sultan var:
Ten mülkünü zapt etmek ister bunlar.

Biri Rahmanî, can katından gelir.
Biri şeytanî, kin katından gelir.

Gör şimdi kendini, kime taparsın,
Kime kapı açıp kime kaparsın!

On üç bin kişidir Hakk'ın askeri,
Yenilmez kimseye, alptir her biri.

Nefs: Kulun kötü olan huy ve arzularının kaynağı.

Rahmanî: 1. Allah ile ilgili, ilahi.
2. Allah'tan gelen, her hususta hayırlı olan.

Alp: Yiğit, kahraman.

Dokuz bin neferdir, nefis haşeratı,
Dâyim eyerlidir bunların atı!

İyi tanı, kara yüzlüdür bunlar,
Nefret ve şikâyet nereye kadar.

Aman ha aman, bunlardan uzak dur!
Yazılmasın nefis defterine kusur.

Nefsin isteklerini geç, cana bak,
Söz dinlersen olur canın nura gark.

Nefs kibirlidir sultanı bilmez,
Emrine erzak ve asker verilmez.

Nefer: Er.
Haşerât: Zararlı böcekler.
(eserde kötü, değersiz kişiler)

Dâyim: Sürekli, daima.
Gark: Suya batma, boğulma.

Can, aydan arı gerek han katında,
Yerinden ayrılmaya, sultan katında.

Şu nefis, ezelden beri Hakk'a âsî,
İdamdır aslında onun cezası.

Nefsin çocukları dokuz kişidir,
Küfür ve fitne onların işidir.

Büyük çocuk hırstır, öğüt işitmez,
Cihan mülkü verilse yine yetmez.

Hazır bekler huzurunda bin çeri,
Olmuş kapısında tüm cihan esiri.

Arı: Saf, temiz.
Âsî: İsyan eden, baş kaldıran.
Küfür: Hakkı görmemek, imansızlık,
kaba saba söz.
Fitne: Ara bozuculuk.
Cihan: Dünya, âlem.
Mülk: Sahip olunan şey(eserde
yeryüzü).
Çeri: Asker.

Sever dünyayı dünyadır imanı,
Susuzdur, kanmaz dünyayla canı.

Her neyi seversen imanın odur,
Nasıl sevmezsün ki sultanın odur.

Bil ki aşkındır seni senden alan,
Neyi seversen o tarafa salan.

Sevdiğinden öteye durağın yok,
Asıl mânâ budur, boş lakırdı çok.

Bu yolda zıtlaşma olmaz, mânâ var,
Her neyi seversen, odur sana yâr.

Lakırdı: Boş laf, söz.
Yâr: Sevgili, Allah.

Akıl katında yarım gün durmayan,
Şah katına lââyık olur mu, ey can?

Gördüm, gelir benzi sararmış bir er
Dili tutulmuş, akli gitmiş meğer.

Akıl önünde baş koyup secdeye,
Şükretti Hakk’a: “Onu buldum” diye

Eğer akli başındaysan gör beni,
Neyse derdimin dermanı, ver onu!

Demedin: “Bir kere onu göreyim!”
Demedin: “Nerdeyse ona ereyim!”

Tut ki hırs yüzünden yoldan saptım ben,
Bir kez sormadın, “Sana ne yaptım ben?”

Dolanıp sana geldim, hâlimi bil,
Yardım edeceksen gözyaşımı sil.

Hırs hapsine düştüm çıkamıyorum,
Duvarı çok sağlam yıkamıyorum.

Nice yiğit ve demir yürekli er,
Bu zindandan çıkış gününü bekler.

Silahlı bin kişidir hırs çerisi,
Cengâver ve yiğittir her birisi.

Tuttuklarını atıp bu zindana,
Demir g lle takarlar ayağına.

Sual ettim bunlara: “Kimsiniz siz,
B y g n z kim, kimin nesisiniz?”

Dediler: “Hepimiz nefs kullarıyız
Pek çoğumuz da h rs ulularıyız.”

A g zl n n yeri cehennem olur,
Orada olan nasıl huzur bulur?

Yeri yurdu cehennem olan erin,
Hiçbir yerde bulamazsın benzerin.

Fark etmedim, beni aldatıp tuttu:
“Bugün, yarın!” diye ömrümü yuttu.

Akl’ın dedikleri aklına yattı,
Kendine gelerek düşündü, tarttı.

Geri gelip Akıl, onu öğütler:
“Kurtarır canını bize gelenler!”

Bize geldiysen yer yok endişeye,
Gam çekme sakın ne yapayım diye!

Gelseydi Fakr u Kanaat beraber,
Görürdün düşmanlara neler eder.”

Çağırdı müjdecı, geldi Kanaat,
İpek giysi giyer, biner Burak at.

Gördüm almış ele bir yeşil sancak,
Dinlemez kimseyi öfkesine bak!

Çavuşları bağışır sağda solda,
Bir gürültüdür kopar her yolda

Onu görüp kaçır nefis haşeratı,
Gör şimdi nicedir Halik sıfatı.

Yenilip kaçarlardı, bak Hakk'ın işine,
Eri, kızı döver bakmaz yaşına.

Burak Atı: Peygamberimizin
Miraç'ta bindiğı binek.

Haşerat: Değersiz ve zararlı
kimseler (eserde).

Hâlik: Allah, yaratıcı.

Bunalıp hepsi dayanamaz kaçar,
Kılıca gerek yok kalırlar naçar.

Kılıçları kanlı gazidirler hep,
Uçan kuşu tutar atları Arap.

Yer yer vuruşup alırlar nice can,
Kiminden baş gider, kiminden de kan.

Askerine dar edip dört bir yeri,
Kurtarırlar hıristan ili ve şehri.

Koparırlar hay huy, velvele, figan,
Mümkün müdür kurtarsınlar ondan can?

Naçar: Çaresiz.
Hay huy: Boş gürültü.

Velvele: Gürültü, patırtı.
Figan: Çığlık, feryat.

30

Geride kaldı o kıtlık ve âfet,
Oldu cümle fırsat tacirleri mat.

Mat: Mağlubiyet, yenilgi.

Ârifler artık ibadetle meşgul,
Olmuş her birisi sultanına kul.

Tutarlar sultan meclisini mekân,
Elde cam, geçerler cümle varlıktan.

Kurtulup bunlar erdiler murada,
Saki mey sunar, içerler orada.

Ferahladı bunlar kaygıları yok,
Sırtları pektir karınları da tok!

“Ne yapayım?” demek bunlara uzak,
Ömür ve rızkı kendi verir Rezzak.

Saki: İçkili toplantılarda içki
dağıtan kimse.
Mey: Şarap.

Rezzâk: Allah'ın 99 isminden
biri. Rızık verici.
Arif: Bilen, bilgili.
Cam: Kadeh.
Pek: Sıkı, sağlam.

Mihmandar, kendisi olunca sultan,
Sofra üstüne sofra gelir, ey can!

Yiyip doydu senin gibi nicesi,
Aynen durur, eksilmedi zerresi.

Daima yenir lakin hiç eksilmez,
Nereden geldiğini kimse bilmez.

Erenlerdir bu dirliğe erenler,
O yârin yüzünü mutlak görenler.

Mihmandar: Konukçu, misafir
ağırlayan.
Zerre: Çok küçük parça.

Dirlik: Uyum, düzen.
Eren: Ermiş, dini olgunluğa
erişmiş.

Gerçekte bunlar ölmeyip kalırlar,
Zira her dem yeni kısmet alırlar.

Yunus, cümle sözün sana vazife,
İş sana düşer, kimse etmez ifa.

Ne sözün varsa et kendine hitap,
Cümle gönülleri Allah için yap.

Bu yüzden cümle iş ulularındır,
Bunlardan iste, yol bu kullarındır.

Dem: Zaman, dönem.
Ifa: Bir işi yapma, yerine getirme.

Ulu: 1.Büyük.
2. Önder, lider.
3.Veli.

KİBİR DESTANI

Eğer dinler isen haber vereyim,
Akıl casusa ne der göstereyim.

Kanaat şehre gelip tahtı aldı,
Haramiler ise yollarda kaldı.

Çıkarlar dağ başına yol kesmek için,
Bırakmazlar yolcuyu yola gitsin.

Akl casusa: “Hemen geri dönüp” der,
“Götür Kanaat’e benden haber.

Kibir: Kendini beğenme,
başkalarından üstün tutma.

Casus: Gizli haberleri veren kimse.
Harami: Haydut, hırsız.

Kanaat hoş otursun taht onundur,
Devlet nimetleriyle baht onundur.

Çok durmaz harami dağ başında,
Geçer bir gün ele, yol savaşında”

Kibir derler ona, bilirler onu,
İmansız kalacak o âsî canı.

Kendinden başka kimseyi beğenmez,
Yüksek yerde durur aşağı inmez.

Nice tahta çıkanlar yere düştü,
Nice “ben” diyene sinek üşüştü!

Baht: Şans.
Âsî : İsyan eden.

Kendinden uzak tut kibr endişesin,
Kibre uyarsan uzağa düşersin.

Uzak düşenlerin imanı yoktur,
Meğer cisimlerinin canı yoktur.

Canı sakınmalı ki canlı kişi,
Hakkında kusura dönmesin işi.

Büyüklük taslama lanet alırsın,
Kovulmuşlarla bir olur kalırsın.

Kapı gözet, kapı tut, dip gözetme,
Devlet kapıdadır bırakıp gitme!

Dilersen devleti kapıda bekle,
Umarsan nimeti kapıda bekle.

Beğenme sen seni, uzak düşersin,
Çaresiz kalınca yolu şaşarsın.

Varsa kibir haberi, hangi yere,
İşiten lanet okur o habere.

Sakin olmayasın kibirle yoldaş,
Kibri nerde görürsen orda savaş.

Kibir ve arzu vefa kılmaz sana,
Yazık toprağa düştüğün o güne.

Vefa: Dostluk ve sevgide
devamlılık.

Tenin yıkılmadan kibri yıkıver,
Bu zorluklar hanesinden çıkıver.

Bu kibre nazar kılsan yok vefası,
Zahmettir nereye baksan hevası.

Kibir sahibinin nazarı yoktur,
Bu sebepten gönülde nuru yoktur.

Hakk'a giden bir yol vardır gönlünde,
Görmez onu, yabancısıdır elinde.

İyi bil, Hak yolu gönlünde sırdır,
Bütün özellikler gönülde birdir.

Nazar: Bakma, bakış.

Heva: Heves, arzu. Akıl ile olmayıp nefis ile olan istek.

Her kim ki o gönlün dışında kala,
Nasibi kaptırıp eli boş kala.

Gönül eri bilir gönül haberin,
Gönüllerin içinde cümle varın.

Yazık, bütün ömrün eyvaha vardı,
Büyüklenmek, seni yoldan ayırdı.

Büyüklenmek ne ki ona uyarsın,
Ümit kesme, bir gün Hakk'ı duyarsın.

Daim sana bakıp seni görürsün,
Mağrur olup senden haber verirsin.

Bu ham düşüncelerde ne bulursun?
Bu huyla bir gün tövbesiz ölürsün.

Tutma o işi ki faydası yoktur,
Özüne bir hüner edesi yoktur.

Hüner gözet ki hünere eresin,
Eren ile yol alıp dostu göresin.

Kibirli kişiler dosta eremez,
Kibir kendine düşmandır göremez.

Düşmansın sen sana, dostun kim ola,
Bu kötü huyundur sana havale.

Hüner: Marifet, yetenek.
Eren: Ermiş dini olgunluğa
erişmiş kimse.

Havale: Ismarlama, yollama,
gönderme.

Şayet menzile varırsan bu huyla,
Orda gönül dirliğin nasıl ola?

Bu dirlikle nice yoldaş olursun?
Nice ileri geçip baş olursun?

Bu hâl ile kılıç yok arada,
Senin için kılıcı kim yarata?

Bilmelisin sana düşman kim ise,
Bilmelisin dosta kin duyan kim ise.

İyi değildir bu yolda aymazlık,
Çok uzatma, işin var bunca yıllık.

Menzil: Yolculukta
dinlenmek amacıyla durulan
yer, konak.
Dirlik: Uyum, Huzur.

Yoldaş: Aynı fikirde olanlar.
Aymazlık: Başıboşluk,
çevresinde olup bitenlerin
farkına varamama durumu.

Yazık, kibir işini çok uzattın,
Kendi kendini gönüllerden attın.

Etmedin bir gün gönül pazarını,
Candan dinlemedin dost haberini.

Ne kadar yeleceksin? dünya için?
Bir gün bir şey yapmadın Mevla için.

Tutamazsın, koşma dünya peşinden,
Ecel yol bağlamış, aşamazsın sen!

Şu beş günlük ömür, bu harca yetmez,
Sağır mı kulağın niçin işitmez?

Kibir geldi, seni karartıp gitti,
Ecel atı yörüktür, gelip tuttu.

Sen seni hiç bilemedin, ne yazık!
Nasıl kulsun ki edemedin kulluk.

Eğer sen kulsan o hâlde beyin hani?
Dileğün ne vakte dek tutar seni?

Ne aklın var senin ne de delisin,
Ne burda diri ne kabrde ölüsün.

Ey bîçare, bu nasıl dirlik böyle?
İçin dopdoludur şirk ve şüpheyle!

Madem bir ŐŐphen yokmuŐ inandaydın,
Bu gaflet uykusundan uyanaydın.

Arzu ve kibir nice tutar seni?
Ölüm evreni bir gün yutar seni!

Kibr ve arzuyla ne yapıp edersin?
Ecel eli uzun, nasıl gidersin?

Ömür borcunun vakti bir gün ere,
Ecel, varlık harmanın yeke vere.

Bu vade ermeden gel bir gözün aç,
Arzu ve kibir yolundan beri kaç.

Gaflet: Dikkatsizlik, dalgınlık.
Evren: Büyük yılan, ejderha.

Beş günlük ömür için geri dönme,
Şu fani dünyanın nakşına kanma.

Senin gibi bin er aldattı dünya,
Göster şimdi, kimindi bunca bina?

Çok hızlı davran ki ütölmeyesin,
Kibir tuzağına tutulmayasın.

Kibrin öğüdünü tutarsan eğer,
Biçemezsin tevazua bir değer.

Kibirlinin yeri Siccîn içinde,
O yüzden olmadı hiç din içinde.

Fani: Ölümlü.
Ütölmek: Yenilmek,
elindekileri kaybetmek.

Tevazu: Alçakgönüllülük.
Siccîn: Cehennemde bir
vadinin adı.

Din yolu tutanın Siccîn nesidir?
Kin ve kibir ehlinin din nesidir?

Bana inanmazsan hâlin göresin,
Şu ömrü, kibirle yeke veresin!

Şimdi akıldan medet iste, yürü!
Esir olmuşsun bunca yıldan beri.

Akıl, adaletli aziz kişidir,
Bunalana medet onun işidir.

Seni çok beladan kurtara akıl,
Mutluluk yoldaşın olsun, ay ve yıl.

Geldi Akl'ın yanına mahcup olmuş,
Gözleri kaygıdan yaş ile dolmuş.

Kendine gelip de selam veremez,
Ateşe düşer yolunu göremez.

Geçti nice zaman saydı yerinde,
Geçirdi ömrü nefsin pazarında.

İşit şimdi Akıl ne söyler ona:
“Sakın, Tevazu taliptir canına!”

Sözü bitmeden Tevazu göründü,
Kibir onu görüp yüz geri döndü.

Nefs: 1. Öz varlık, kişilik.
2. İnsanın yeme içme vb.
ihtiyaçları bütünü.

Tevazu: Alçakgönüllülük.

Kılıç çekip gelir, yer alçağından,
Kibir onu görüp kaçtı dağından.

Dağı ovayı doldurdu bir feryat,
Kimine cennet kimine arasat.

Tevazu Kibr'in üstüne at sürdü,
Kibir baktı, bir eri bin er gördü.

Âsî Kibir, hiç bırakmadı işi,
Dağ başını tutup geçirdi kışı.

Bu Tevazu, bir ırmak olup aktı,
Belli ki derdi denize varmaktı.

Arasat: İslamiyet'e göre,
kıyamet günü bütün ölülerin
toplanacakları yer.

Ne kadar kuvvetli olsa da pınar,
Varamayıp denize, yere sızar.

Su akıp başka bir suya karışır,
Su suyu bulup denize erişir.

Denize kadar ırmak idi adın,
Gerisini bırak, denize daldın.

İnci muhal değil, deniz olana,
Ya altın niye muhal olsun ona?

O denizde ne acayiplikler var,
Ancak halka gizli, sana aşikâr.

Muhal: Mümkün olmayan,
imkansız.

Aşikâr: Açık, apaçık, belli,
meydanda olan.

Her bir dalgada bir damar bulasın,
Yakut, inci ve mercanlar bulasın.

Budur sermaye o bahre dalana,
Arı dirlik gerek cevher bulana.

Yendi Tevazu yüz bin çevik eri,
Zaptetti tüm kara ve denizleri.

Tevazu edeni define bekler,
Yüce yer gözetten derde dert ekler.

Tevazuyla varsan meydan senindir,
Cevher senden çıkar, maden senindir.

Bahr: Deniz.
Arı: Saf, temiz.

Zaptetmek: Çevirmek, ele geçirmek.
Cevher: Değerli taş, elmas.

Tevazudur yeri göğü götüren,
Yedi kat yerden aşağı duran.

Tevazu üzeredir gök ile yer,
Öveceksen Tevazuyu övüver.

Devlete ulaşır tevazu olan er,
Ona kim yetişir, uzayıp gider.

52

Tevazu yürüyüp âlemi aldı,
Ki her ne var ise ona kul oldu.

Gizlenip kibr eri görünmez oldu,
Artık yüksek bir yere binmez oldu.

Tevazuyla kanaat hoş yâr oldu,
Neyi istersen orda var oldu.

Tekrar şenlendi şehir ile vilayet,
Dostumuz řad oldu, dűřmanımız mat.

Casus gidip Akl'a haber ilette,
Gör Tevazuyu Kibr'e neler etti.

Kardeş, eline ne geçti, gör Kibr'i,
Diri kurtulmadı bin erden biri.

Akl bunu işitip çok sevindi,
Muştuluk verip hemen tahttan indi.

O devlet sahibi akla şükretti,
Aklı erer ve bilirdi devleti.

Eğer devlet gerekse akla danış,
Meşveretsiz başa varmaz hiç bir iş.

şad olmak: Sevinmek, mutlu olmak.
Muştuluk: Sevindirici haber getirene
verilen armağan.

Mat: Yenilgi, mağlubiyyet.
Meşveret: Bir konu hakkında
danışma.

Gel, bilgini unut sen, uslu isen,
Saadettir sana her ne huylu isen!

Yunus tevazuyu çok beğendin sen,
Bu yüzdendir aşk makamına geçmen.

Farizadır sana, sen seni sakın,
Kim ola sencileyin sana yakın?

54

Halk içinde yüzünü yere bırak,
Bu durum kibir ehline çok uzak.

Hatadır, her işini uygun sanma,
Sebil ol herkese, bir dem usanma.

Tevazu: Alçakgönüllülük.

Fariza: 1.Allah buyruğu (Hac farızası).

2.Yapılması gereken ödev, görev.

Sencileyin: Senin gibi.

Sebil: Parasız, karşılıksız.

ÖFKE VE GAZAP DESTANI

Gel, Şimdi ŐŐleyim Öfke haberin,
Tek tek göstereyim, gönölde yerin.

Öfke der: “Ben herkesten yegâneyim,
Bunca hŐner içinde bir taneyim!

Kimse duramaz ki karŐımda benim,
HıŐmla denizi ateşe veririm.

Nereye varırsam baŐlar kesilir,
Kime Őfkelensem o vakit ŐlŐr.

Var mıdır bencileyin cana kıyan?
Yoktur benden başka merdane kıyan!

Bana karşı gelemes yaratılmış,
Benimle bir an hemdem olmak, zor iş!

Benim hünerimle kim birlik olur,
Ecel evine girmeye yol bulur.

Benim işimi başaramaz felek,
Benim yolumda yürüyemez melek.

Gözüme yüz bin er zerre görünmez,
Yüz bin aslan bana pire görünmez.

Öfke derler bana bir bahadırım,
Düzen bozmaya her yerde hazırım.

Hemdem: Dost, arkadaş.

Felek: Dünya, âlem.

Zerre: Çok küçük, ufacık.

Bahadır: Savaşlarda gücü ve
yılmazlığıyla üstünlük kazanan kimse.

Nereye basarsam orda ot bitmez,
Her nereye varsam orda dert bitmez.

İşitenler kaçır benim sözümden,
Ben bile korkarım kendi özümden.

Sakin bana uyup da gafil olma,
Sözümü tutup da imansız ölme.

Sanma el içindir benim kılıcım,
Bana da keskindir benim kılıcım.”

Kim öfkelse imanı gider,
Sana iman lazımsa onu gider.

Öfke geldiğinde iman ne olur?
Oda düşüp yanar, ya can ne olur?

Öfke işi küfür ve dalalettir.
Allah korusun farklı bir halettir.

Nerde göremezsen orda yol vurur,
Nerde harap yer varsa orda durur.

60

Onun hâlleri, hâle benzemez hiç,
Zevali, bir zevale benzemez hiç.

Emin olanlar onun fitnesinden,
Ne ölümden çekinsin ne de sinden.

Od: Ateş.
Dalalet: Sapınc, sapkınlık,
doğru yoldan ayrılma.

Halet: Durum.
Zeval: Sona erme,
ortadan kalkma.
Sin: Mezar, kabir.

Cihanda onun benzeri bulunmaz,
Onun hile ve tılsımı bilinmez.

Baksan bir kişiye suretâ sakın,
Ne sıfat olduğunu ne bilirsin?

Boynunda tespihi elinde asa,
Çöp incinmeye, yola öyle basa.

Bir bakarsın ansızın çıkagelir,
Tespih kırıp imame yıkagelir.

Asayı kırıp koparır bir kavga,
Hiç yüzü yok ki bir kimseye baka.

Tılsım: Sihir, büyü.
Sûretâ: Görünüşte.

Asa: Baston.
İmame: Tesbih başlığı.

Sual ettim: “Sofî bu ne hâldir?
Senin gibi kişiye bu muhaldir!”

Özür diledi ki: “Ben bir kişiylim,
Filan derler bana filan eşiylim.”

Bilirim onu itaati yoktur,
Halk içinde iyi sıfatı yoktur.

62

Benim gibi kişiye hürmet etmez,
Cevap verir bana öğüt işitmez.

Ben ona vurdum, o yakamı tuttu,
Bana karşı gelip Hakk’ı unuttu.

Sofî: Dini bilgisi çok olan.
Muhâl: Mümkün olmayan,
imkansız.

İtaat: İnanç.
Hürmet etmek: Saygı
duymak, boyun eğmek.

Ne diyeyim, ele geçirip onu,
Hükmetmiş hep ona öfke divanı.

Kendini koyup başkasını sınar,
Yolda doğru giden kişiyi kınar.

Yakın yerdedir, öfkeden sakın,
Öfke unutan sarhoşudur Hakk'ın.

Kişi kendinden geçmezse yâr için,
Sapmıştır ona bir şey demeyesin.

Her kimin dosta kullukta eli yok,
Öfke kapmış onu, ağzı dili yok.

Arı tut evini, çıkagelir yâr,
Yârin gelmediği ev neye yarar?

Arı dirlik gerekir dost elinde,
Öfke ve kin engeldir, yâr yolunda.

“Dost ne zaman gelir?” diye hazır ol,
Evine çeki düzen ver, nazır ol.

Gururla oturma dost döşğinde,
Daim ayakta dur, yâr eşiğinde.

Gafil olma evine hırsız girer,
Ağır uyursan duvarı deler.

Arı: Temiz.
Nazır olmak: Yol gözlemek,
beklemek.

Gafil: Çevresinde olup bitenlerin
farkına varmayan (kimse).

Ev sahibi uyur, hırsız sevinir,
İşi tez tutar sanır ki uyanır.

O kadar geldi, uyanmadı o kul,
Belli bildi ki çok kolaydır bu yol.

Ne vakit gelse bildiğini işler,
Kiminde oturur kiminde kışlar.

Hırsız gelince ıssız olsa hane,
Girip çıkar, gelir çok kolayına.

Sen nerdeydin evini hırsız aldı?
Yer içer oturur, ev onun oldu.

Sen dışarda hırsız içerde ne hoş,
İşin ucu, gösterir yakında baş!

Bu hâlin ne senin, zulmet içinde?
Daha ne uyursun gaflet içinde?

Öfkeyle geçirdin aziz ömrü sen,
Daim zulmettesin bu huy yüzünden.

Öfken gitmez de kalırsa iyi bil,
Canı o damardan alır Azrail.

Kurtarmaz elini yüzünü yuman,
Hak'tan korkmazsan boştur, aşr okuman.

Zulmet: Karanlık.

Gaflet: Çevresinde olup bitenlerin farkına varamama durumu.

Daim: Sürekli, devamlı.

Aşr: 1. On.

2. Kur'ân-ı Kerim'den on âyet miktarı kısım.

Değil öğüdüm, kusur bulmak için,
Sana bütün nasihatim, hak için.

Riyayla örünce dış duvarını,
Hırsızlar aldı, içteki şarını.

Dışında sarık, tespih ve seccade,
İçinde zünnâr bağlı, can belinde.

Bezedin dış yüzünü, için harap,
Hiç kimse beğenmez, nedir sebep?

Böyle giderse hâlin nasıl olur?
Hiç iyi bir işin yok, lafın boldur.

Riya: İkiyüzlülük, özü sözü bir olmamak.
Şar: Şehir, kent.
Zünnâr: Puta tapanların, papazların bellerine bağladıkları örme kuşak.

İşe yaramaz bu dış ibadetin,
Arı olmaz ise gizli sıfatın.

Senin bâtın evini hırsız aldı,
Şu zâhir amelin dışarda kaldı.

Senin için şudur hepsinden evla,
Kulluğun gizli olmalıdır dostla.

Şu hâlde bu iş nasıl başa yeter?
Sultan buyruğunu tutmadın meğer.

Ölümdür, şahlar önünde utanman,
Zerre suçun olsa orda kırk batman.

Bâtın: İç yüz, iç.
Zâhir: Suret, dış yüz,
görünüş.

Amel: İş, eylem.
Evla: Daha iyi.
Batman: Bir ağırlık ölçüsü (8 kilo).

Hele beri gelin, tanış olalım,
Nere tenhaysa orayı bulalım.

Ey uslu kişi, sen bir haber ver,
Nerde bizim için gizlenesi yer?

Ben yeri göğü gezdim bulamadım,
Ne var hilalsem, bedir olamadım.

Usandım ben bu hesaptan sayıştan,
Gerekse hesapla sen yeni baştan.

Bu gafletle nasıl olur bu dirlik?
Ya bu amel ile olur mu birlik?

Ömrün geçti bir amel eylemedin,
Bir sözü edep ile söylemedin.

Söz bir başka gerek sultan katında,
Çabuk olmak lazımdır hizmetinde.

Ne dem, bir sipahi çekse işten el,
Olur, sultanının kulluğunda kul.

Ne nasihat vereyim gayrı bundan,
Kulum demesin kulluğu unutan.

Eğer kul olursan sermaye yeter,
Ne saadet, yedi kat gökten üter.

Amel: Yapılan iş.
Edep: Terbiye, utanma duygusu.

Dem: Zaman, devir.
Gayri: Artık, bundan böyle.
Ütmek: Oyunda yenmek, kumarda kazanmak.

Tamam olsa işin yer gök senindir,
Her neyi dilersen dilek senindir.

Bu âlem cismine, can sen olasın,
Sensiz olmaya bir yer, sen dolasın.

Günleri geçirip yapmadın bir iş,
Vehim ve şüpheyile geçti yaz ve kış.

Bu nasıl devran, onda rahle kurdun?
Aşr ayeti okurdun, yolda durdun.

Bunca yıldır ilim ve amel için,
Bu kapıdasın bu mu birikimin?

Vehim: Kuruntu.

Rahle: Üzerinde kitap okunan,
yazı yazılan, bazıları açılıp
kapanabilen alçak, küçük masa.

Devran: 1. Dünya.

2. Kader, talih.

3. Zaman, çağ.

Aşr Ayeti: Kur'an-ı Kerim'den
on ayet.

Acep sana yol niye yok içeri?
Kimse demedi mi sana;“Gel beri?”

Sözlerim kendimedir nükte değil,
Bilin can birdir, ikilikte değil.

Vah ona ki geri kala bu yoldan,
Çalış ki kurtulasın sen bu hâlden.

Gaflettir bizi bu hâlde koyan,
Nasıl gafil olur bu hâli duyan?

Evi süpürmedim, kim gelir bize?
Süpürgeci yok, kim gelip de düze?

Nükte: Mizahi söz.

Gaflet: Çevresinde olanların farkına varmama durumu.

Gafil: Çevresinde olup bitenlerin farkına varmayan (kimse).

Bunca ihmal edilmiş bu haneye,
Kim çağıra dostu: “Bize gel!” diye.

Niçin geçmez acep yol bu aradan,
Öfke aldı yolu, bil her yöreden.

Çok zamandan beri öfke yol almış,
Kimse izlememiş gizlide kalmış.

Akıl casuslara söyler divanda:
“Gidip bulun dirlik düzen ne yanda?”

Dedi Casus dirlik hâlini ona:
“Öfkeden dağılmıştır dört bir yana!”

Casus o dem Akıl katına vardı,
Olan biten her şeyi haber verdi.

Hiç haber kalmadı Akl'a ulaştı,
Öfke'yi tutma işi başa düştü.

Akıl düşünüp tartıp verdi haber,
Buyurdu çavuşa toplandı asker.

74

Bunca dem, söylenen belli divanda,
Öfkeden yüz şikâyet gelir günde.

Sabır nerde? Öfke gelince birden,
Dirlikle düzenlik bozulmuş hemen.

Divan: Padişah yahut vezir başkanlığında devlet işlerinin görüldüğü yer.

Dem: Zaman, dönem.

Buyurur: “Sabır hemen tutsun onu,
Şehri harap etti onun ziyanı!”

Çıkageldi huzura Sabır, o dem,
Tut öfke katlinde İbrahim Edhem.

Görülmez oldu Öfke, izi yoktur,
İzden geçtik, izinin tozu yoktur.

Bu kez gördüm, düzenlikle dirlik hoş,
İçip aşk şarabın, olmuşlar sarhoş.

Sabır, dünyada kimin olsa yâri
Her lahza zevk ü safa olur kârı.

İbrahim Edhem: İslam
büyüklerinden.
Lahza: Zamanın en kısa
parçası, an.

Sana can feda, ey sabır iyesi!
Sabırdır benim canımın gıdası.

Sen ne zaman bu sabr ile olursan,
Seninle hoş safa bulur o mekân.

Yunus işin sabırla kolay olur,
Sabreden kişi özge bir mülk bulur.

SABIR DESTANI

Dinle, söyleyeyim sabır hâlini,
Cümle âlem sabra verdi malını.

Tüm bozguncuları mat eder sabır,
O sebepten mutluluk ihsanıdır.

Sabrın her yerde iyiliktir işi,
Dayım azad eder yâd ve bilişi.

Mat etmek: Yenmek, galip olmak.
İhsan: Bağış.

Azad etmek: Köleye özgürlük vermek.
Yâd: Hatırlamak, bahsetmek.
Bilişi: Bildik, tanıdık.

Sabırlının devleti dayim kalır,
Sabredenin nasibi fazla olur.

Duydun Yûsuf'u kuyu içinde vay,
Sabırla beklerdi kuyuda o ay.

O kuyu ne kadar derindir bilmez,
Çağırса sesi dıştan işitilmez.

Çağırdı, ses gitmeyince dışarı,
Vazgeçti bu işten bağırmas gayrı.

Yukarı bakar, kuyu ağzı uzak,
Aşağıdaki yeri taş ve toprak.

Dedi: “Ya Rab, bir suç işledim ki ben,
Başıma bu iş geldi durup dururken.

Kabrim buysa nereye varırım ben?
Sabretmezsem nasıl başarıırım ben?”

Böyle der, gözü yukarı bakardı,
Gözyaşı durmaz sel gibi akardı.

O anda aklını başına derdi,
Başka yeri bırakıp sabra girdi.

Ulu sabırla yüce devlet buldu,
Cümle hâli, sabırla güzel oldu.

Bu hâldeyken kuyuya kova indi,
Görüp onu Yûsuf, o dem sevindi.

Tutundu kovaya çektiler onu,
Dedi: “Geldi işte devlet nişanı!”

Çektiler onu kuyudan dışarı,
Müjdeler ona ki başara sabrı.

Gör ki sabırla Yûsuf neye erdi,
Sabır acısıyla helvaya erdi.

Sabır neyse sabırlı bilir yine,
Bakmaz sabırsız onun dediğine.

Sabır sahibi olan Arş'a çıkar,
Zira sabır içinde türlü hüner var.

Sana güzel sabır gerekir her hâl,
Ağuyu sabır ile yaparlar bal.

Sabır gerek sana her hâl içinde,
Kalır sabırsız, çene çal içinde.

Her kimde ki var ise sabır hâli,
Sabır üzre olur cümle ameli.

Her şeyi bırak, sabır evine gir,
Sabır evinde cümle erenler bir.

Nebi ve veli yolu, sabra uğrar,
Sen de varmak istersen sabırla var.

Sabır gözet sabır, aziz olursun,
Sabır gözetirsen mânâ bulursun.

Sabırsız kişilerin dirliği ham,
Sabırla iyiye gider serencam.

Nasihat istersen sabırdan işit,
Onayım der isen sabrı meslek et.

Sabır ne işin var ise bitirir,
Seni ulu saadete götürür.

Emanettir sana bırakma sabrı,
Sabırla bulursun Miraç ve Tûr'u.

Nebi: Peygamber.

Veli: Allah'ın sevgili kulu, eren.

Serencam: Başa gelen bir durum veya olay, serüven.

Onmak: Düzeltmek.

Miraç: Peygamberimizin

göğe çıktığı (Allah'ın huzuruna) gece.

Tûr: Hazreti Musa'ya

Allah'nın tecelli ettiği dağ.

Sabırla vardı o miraca varan,
Diri iken ölür sabrı başaran.

Yunus eğer sadık isen gir sabra,
Yiğit ona derler ki sabra gire.

Sabredende kalmaz öfkeden eser,
Kötü huydan kurtulur sabreden er.

Sabır gözetsin devlet dileyenler,
“Bil ki Hak, sabredenlerle beraber”

Sabırla hâlin güzel olur gayet,
Gelir sabredene Hak’dan inayet

Yol çok emindir diye gafil olma,
Harami çoktur düşersin pusuya.

İnayet: İyilik, kayra, atıfet,
ihsan, lütuf.

Harami: Eşkiya, haydut.

Pusu: Tuzak.

HASET VE CİMRİLİK DESTANI

Eğer dinlersen diyeyim nasihat,
Sakın hasetle cimrilikten gayet.

Evvelden beri bu iki serasker,
Yürüyüp her yerde bildiğin işler

Yol keser sakın, cimrilikle hased,
Kurtarsın seni bunlardan o Ahad.

Hasetçi hasta geçirir her anı,
Teni sağlamdır dertle inler canı.

Kendi ziyanından kendisi kaçar,
Şer tohumunu çorak yere saçar.

Yaptığı her iş kendisine ziyan,
Var mıdır kendisine böyle kıyan?

Hep şeker yese bile tadı yoktur,
Tatlı dirlik içinde adı yoktur.

Hasetçinin eli ermez bir işe,
Kime kuyu kazarsa kendi düşe!

Diyeyim de bil cimri hâlini sen,
Yediği şeyi sakınır kendinden.

Kendi kazancını kendine vermez,
Elleri bağılıdır yemeğe ermez.

Nedir bu durumun ey yararsız can?
Yoktur bir gayretin ey kararsız can!

Bir bak ne hâldedir, canın ve cismin,
Nasıl birisin sen ya nedir ismin?

Bu ne kavrayış bu ne kısa nazar?
Olmadın bir dem kendi kendine yâr.

Âkil olman imkânsız, cimrisin sen,
Sanma alkış alırsın bir kimseden.

Dünyayı sevme, arta kalır senden,
Gelip sonunda düşman, alır senden.

Süleyman gibi malik olamazsın,
Şu bir gerçektir, burda kalamazsın.

Tutalım sendin mülkün Süleyman'ı,
Bu mülk temelsizdir Süleyman hani?

Cimri olmak seni Hak'tan ayırdı,
Gayretin himmetin nereye vardı?

Kişi hasetlikten ne fayda görür?
Layık olduğun şeyi Allah verir.

Ne neye gerek, bilen odur yeğrek,
O kâdirdir verir, kime ne gerek?

Sen kendi nasibine nazar eyle,
Ona göre hazırlan hazer eyle.

Zekâtsız sürü ve sadakasız mal,
Verilmesin kimseye böyle bir hâl.

Bana inanmazsan sen kendin izle,
Benim dediğimi kendinde gözle.

Dememe gerek yok işte amelin,
Nişanı odur ki bağlanmış elin.

Yeğrek: Daha iyi, daha üstün.
Kadir: 1.Değer.
2.Allah'ın 99 isminden birisi.

Nazar: Bakış.
Hazer: Sakınma. Korunma.
Amel: İş.

Suçsuz bir kişinin bağlanmaz eli,
Dolaşmaz ayağına öz fili.

Suçunu bilmiyorsan bildireyim,
Hırsızı tutup eline vereyim.

Hırsıza yoldaş olan verir başı,
Çok düşürür seni hasetlik işi.

Kim ederse yoldaşına hıyanet,
Bulsun vardığı her mekânda lanet.

Bilirsen gerçek yoldaşın olanı,
Doğruya varıp kurtarırsın canı.

Doğruluk ehline cimrilik ermez,
Haset eden kibrinden bunu görmez.

Hasetçinin her yerde belli pazarı,
Hiç bir dem gitmez onun gönül darı

O sebepten hayatı gam içinde
Bin kez helak olur bir dem içinde

Ehil: Yetkili, bir işi iyi yapan.
Helak: Mahvolma, ölme.

Yıl on iki ay onun şadlığı yok,
Yese de yemese de kaygıyla tok.

Ne derse desin havsalası dardır,
Ne kadar dar dense bin daha vardır.

Hasetçi huzur bulamaz bu yüzden,
O şimdi nerededir? Çok yaşa sen!

Yoktur hasetlikten hasede bir kâr,
Gönül dışına düştü neye yarar?

Hasetçiyle cimri sayışta değil,
Bunlar reddedilmiştir işte değil.

Bunların birliğe ikrarı yoktur,
Her ne olursa olsun arı yoktur.

Padişah heybetinden korkusu yok,
Kimse beğenir bir huyu husu yok.

Nereye varsa halk ürker sözünden,
Hiç bir kimse yarar görmez özünden

İyi bilin onu, âdem değildir,
Ezeldendir haber, bu dem değildir.

Cimri bir kişinin nazarı olmaz,
Haris emeli çoktur arı olmaz.

İkrar: Açıkça söyleme.
Heybet: Ululuk, görünüş saygınlığı.

Huyu husu: Yaratılış, tabiat,
karakter.
Haris: Açgözlü.

Cimrinin gözlerinde ibret olmaz,
Hiç kimseye bunlardan himmet olmaz.

Sultan ganîdir, cimri bunu görmez,
Biter diye elin bir şeye sürmez.

Nimet tükenmez durdukça cihan,
Bir tane bile eksilmez hiç bir an.

Nice yıldan beri o nimeti yer,
İkilikten geçip de demedi bir!

Her gün yeni sofra indirir yere,
Yeni giysi verir yeni erlere.

Yeni sabah, yeni akşam, yeni hâl,
Yeni devran, yeni dem, yeni visal.

Yeni dirlik, yeni nasip, yeni gün,
Yen tertip, yeni iş, yeni düğün.

Yeni kadeh, yeni mey, yeni meşrep,
Yeni aşk, yeni meclis, yeni şarap.

Gör ne kadar cömerttir âlem şahı,
Rahm eder işitip bendeki ahı.

Cimri olan erin haşrı Karun'la,
Onun gibi o da tapınır mala.

Visal: Kavuşma.

Mey: Şarap

Meşrep: Yaradılış, huy,
karakter, mizaç

Şah: Yönetici.

Rahim: Acıma, esirgeme.

Haşr: Dirilme, diriliş.

Diyeyim dinle Karun'un hâlini,
Verdi imanı vermedi malını.

Karun'un malı için buyruk indi,
Zekâtı vermeyince dini döndü.

“Veremem!” deyince yer yuttu onu,
Topuğundan dizine geldi canı.

Feryat edip dedi: “Bırak vereyim,
Boynumdaki vebali gidereyim!”

Yer, işitip Karun'dan bu cevabı,
Gerçek sandı bunu, kesti azabı.

Vebal: Şiddet, ağırlık, azap, günah.

Yer bıraktı, zekâtı hazır etti,
Kıyamadı vermeye canı gitti.

Dedi ki: “Gidince benden bunca mal,
Kalmaz yeryüzünde yürüyecek hâl.

Bu mallar eksilince ölürüm ben,
Nasıl dayanayım gözüm görürken!”

Zekâtı vermeyince döndü bahtı,
Bu söz üzerine yer, tekrar yuttu.

Tutup yuttu onu beline değin,
Verir şimdi ona kendi dileğin.

Gördü Karun, evren değil sureti,
Dayanamaz bu işe azap katı!

Bağırır: “Bir kez daha bırakın beni,
Böyle olurmuş göremedim sonu!”

Şart eyledi ki zekâtı verecek,
Kararsızlık halini giderecek.

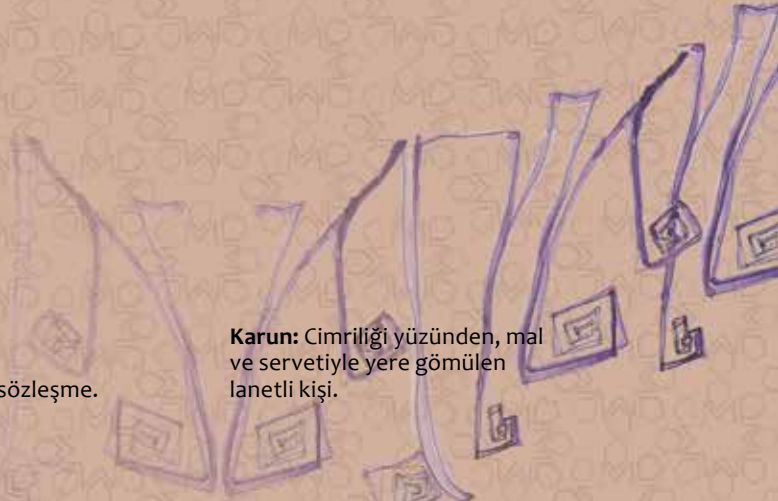

Bırakınca yer, tekrar bozdu ahdi,
Vay o zata ki, o darbeyi yedi.

Pişman olunca yer bir daha tuttu,
Boğazına kadar Karun’u yuttu.

Suret: Yüz.
Azap: Çile.
Ahd: Antlaşma, sözleşme.

Karun: Cimriliği yüzünden, mal
ve servetiyle yere gömülen
lanetli kişi.

Gel bak Karun'a nasıl feryat eder,
Kalbin katılığından imdat eder.

Gömüldü yere boğazına dek,
Malı veremedi, canı verecek.

Katılık eyleyip işi uzattı,
Mal, gözünün önünde yere battı.

Malın ardından kendisi de batır,
Yer her gün onu, boyu kadar yutar.

Kıyamete dek yutacak onu yer,
Bak şimdi ona, kıyamet ne eder!

Ateşten zincir yaparlar malını,
Cümle âlem görür onun hâlini.

Bu ateşli zincir boynuna düşer,
Kul, köle, avam, has hep ona koşar.

Mahşer halkı diye, görüp bu hâlde:
“Şu boynu zincirli kalmış vebalde!”

102

Zekâtı vermeyenin hâli budur,
Boynuna zincir olur malı budur.

Çaresi yok, cimri görünce onu,
Geçip boynuna dar olur cihani.

Zenginlikten cimriye ne fayda var
Yüz bin mal ile yoksul gibi yaşar.

Kişinin zenginliği malla değil,
Çok zengine yoksul diye gül ha gül!

Cimrinin gönlünü yıldırım vurdu,
Onun dört yanını karanlık sardı.

Hak'tan mühür vuruldu himmetine
Kim gelip dinlenir onun katına?

Bin nasihat versen kar etmez ona,
Dilini tutmaz, küfreder boyuna.

Kendi dahi âciz kendi özünden,
Kimse şad olamaz onun yüzünden

Kendinin kendiyle yoktur hesabı,
Meğer yok âhiretten açık bâbı.

Kimseye demez yol nereye gider,
O, “belâ” deminde “lâ!” demiş meğer.

Belâ nedir lâ nedir onu bilmez,
Bunlara yaraşır hiçbir iş kılmaz.

Cimri her nerde olsa Karun’ladır,
Şüphe yok ki sonu mutlak beladır.

Âciz: Zavallı
Bâp: Kapı, kısım.
Lâ: Hayır.

Belâ: Evet. Cenabı Hakk’ın ezel meclisinde ruhlarımıza hitaben: “Ben sizin Rabbiniz miyim?” diye sormasına karşılık ruhlarımızın hep birden “bela!” yani evet demesine atıf yapılıyor.

Kim ki Hak yolundan dışarı çıkar,
Tutup kendi boynuna zincir takar.

Cümle cimrilerin işi bu olur,
O azap ile cehennemde kalır.

Kimin cimrilikle biline hâli,
Yok, ateşten kurtulmaya mecali.

Özünü bilmeye kimin kadri yok,
Gözleri kördür onun nazarı yok.

Olsa cimri ilim, hüner sahibi,
Sakınır onu bir nazar sahibi.

Ta cimrilikten kurtulsun da o kul,
Açılsın ona Hak'tan yana bir yol.

Gelip Akl önüne yüz yere koydu,
İşlemişti ona cimrilik odu.

Söz aldı ki, anlatsın durumunu,
Akıl kulak tutup dinledi onu.

“Gamım çoktur kaygı çekerim dâyim,
İsterim cimrilikten kurtulayım.

Ömür geçti, yazık ki geç uyandım,
Bu dünya bana baki kalır sandım.

Akl: İlim, irfan.
Dâim: Sürekli.
Baki: Ölümsüz.

Dilerim ki edesin bana feryat,
Bu zulüm görmüşe edesin imdat!”

Dinle şimdi akıl ona ne söyler:
“Hasetten el yıkar bize gelen er.”

Akıl bir kişidir Allah’a bakar,
Uyarsan akla uy cimriliği yakar.

Onun huzurunda dilekler makbul,
Makbul olur kim olursa ona kul.

Akıl der;“Beri gel, gözlerini aç,
Cömertlik nerde ise o yana kaç.

Feryat: Ağlayış, inleyiş.
Zulüm: İşkence, azap.

Makbul: Layık, hoş.

Götürsün cömertlik tutup elini,
Göresin yordamınca Hak yolunu.”

Söz bitince Cömertlik geldi hemen,
İyilik, attı peçeyi yüzünden.

O dem bütün malını yağmalattı,
Bu dünya leşini ardına attı.

Gördüler ki o leş dışarı düştü,
Cimriler it gibi ona üşüştü.

Çekiştirip onu it gibi yerler,
“Dünya leştir, talibi de köpekler!”

Cömert kişilerin dünyası terktir,
Lakin Allah’a imanları berktir.

Sevemez dünyayı er oğlu erler,
Baki hayat neyse onu dilerler.

Baki âlem göründü gözlerine,
Oturdu aşkın nuru yüzlerine.

Bu yüzden gözleri Hakk’a açıldı,
Hazineden ona rahmet saçıldı.

Nesi var nesi yok terk etti yola,
Yola böyle çıkanlar yâri bula.

Bin türlü amel bir terke eremez,
Terki olmayanlar yâri göremez.

Cümle evliya enbiya terk buyurur,
Helal, o ki Hakk'a can terki vurur.

İtibar arayana terk muhaldır,
Bilemezsin ortada bu ne hâldir?

Enbiyâ: Peygamberler.
Evliya: Veliler, erenler, ermişler.
Muhâl: İmkansız, olanaksız.

Pek yüce yerdedir dostu görenler,
Nereye meyletsin gönül verenler.

Meyletmez hiçbir şeye gönül eri,
Yâr, terk ve tecritle sever bunları.

Ev bark bekleyerek kim görür onu,
Tam terk etmeyince fani cihanı.

Bu sözle geçti âlemden cömert er
Zira yolun ulusu böyle söyler.

Yüz bin süvariye bir cömert üttü,
Bu meydan ödülünü alıp gitti.

Meyletmek: Gönül vermek.
Tecrit: Ayırma, ayrı bir
tarafa tutma. Tasavvufta
varlığa itibar etmeme.

Cihan: Dünya.
Ütmek: Oyunda kazanmak.

Yüz bin dava kılan ona eremez,
Onun zerresini kimse göremez.

Cömert içindir, sekiz cennet süsü,
Derviş için yedektedir gerisi.

Cömert olan kişi cennete bakmaz,
Gönlü, taç, hulle ve huriye akmaz.

Cennetten vazgeçer onu duyanlar,
Huri ve köşk istemez terke uyanlar.

Onun için tecelli vurur ona,
Zerre kadar meyletmez hiç bir yana.

Hulle: Cennet elbisesi.
Huri: Cennette yaşadığına
inanılan dışı varlık.

Tecelli: Belirme, görünme,
ortaya çıkma.

Neye meyletsin tecelli gören er,
Bakacak ondan daha güzel ne var?

Netsin iki cihanı dosta giden?
Akçe aşktır orda, ey pazar eden!

Sermaye hiç değildir aşk katında,
Varlık hükümsüzdür dost hazretinde.

Cömertlik edersen aşkı alırsın,
Terkin tam olunca aşkta kalırsın.

Cömertlik bedelini aşk bağışlar,
Vardır aşk içinde acayip işler.

Gerekmez aşkta ne sermaye ne mal,
Bir gönölde iki dilek ne muhal!

Boş yere değil senin bu dediğin,
Sen bilirsin ancak ne istediğin.

Kendi kendinle tanış gör nerdesin,
Kendi bahtına kendin bahanesin.

Seni senden daha iyi kim bile,
Geçirdin ömrünü bu hayat ile.

Nasıl yaşar isen öyle ölürsün,
Bugünkü günündür yarınki günün.

Hakk'ı duyanlara bugün yarın yok,
İşı bugün bitir uzatma artık.

Her kimin hesabı yarına kaldı,
Farz eyle ki balığı taşa saldı.

Sana ne fayda sağlar yarınki iş,
Burda olup bitti tüm alışveriş.

Şu kişi hâlini yarına koydu,
Eliyle öz başına koydu odu.

Senin padişahın burada hazır,
Söyle bir, yarınla ne işin vardır?

Balığı taşa salmak: Olmayacak işe girişmek.
Od: Ateş.

Gözün görür iken gel Hak yoluna,
Bırakma nefsini kendiliğine.

Niye saklarsın kendini zor vakte,
Niçin yanıp durasın kıyamete.

Bütün çiğ işlerini burda pişir,
Yol uzaktır yükünü burda devşir.

Burda bitmeyen iş orda da bitmez,
Sağır mı kulağın niçin işitmez?

Her kim ki hesabını burda verdi,
Şüphesiz bil ki o Hakk'ına erdi.

Cömertler burda duydular bu hâli,
O yüzden sabit oldu Hak visali.

Yunus cömertliğe girdin ise berk,
Söyle şimdi bu yolda neyledin terk?

Aklın başındaysa gönüllere git,
İsyankâr damarlarını teskin et.

Eren öğüdünü bırakma elden,
O kurtarır seni türlü filden.

Öğüt tutup bırakma eteğini,
Taç et başına ayak toprağını.

Zannetme ki olur her yerde birlik,
Mutluluktur sana iyi bir dirlik.

Seç de bu dünyada iyi bir yoldaş,
Şu nefsinin çınarı çekmesin baş.

Berk: Sağlam.

Teskin: Acı, öfke, heyecan vb.
duyguları yatıştırma, dindirmeye
çalışma.

Eren: Dini olgunluğa ulaşmış
kimse.

İFTİRA VE GIYBET DESTANI

Gel Şimdi edeyim bir kaē nasihat,
Bu cüz'î akıldan sana iyi baht.

Dünya aklına yer, bu ilin dışı,
Cüz'î akıl bakar böyle bakıŐı.

Dostun yüzünden gözünü ayırmaz,
Ondan ayrı bir an bile dem vurmaz.

Dost iline doēru düzen verdi ki,
Dosta kavuŐup eylesin dirliēi.

Gıybet: BaŐkaları hakkında konuşma.

Baht: Talih, kader.

Cüz'î: Az, azıcık, pek az.

Dem: Nefes, soluk.

Dost: Eserde dost ile Allah
kastedilmektedir.

Zira dost onunladır her nefeste,
Can kuşu dostsuz durmaz bu kafeste.

Nasihat alırsan sen bu haberden,
Haricîler sürülmelidir şardan.

Şehir içre bin eren el bir etti,
Haricîyi sürüp eli bir etti.

Düşman yenilip şehir ele geçti,
Bize hizmet edenler göğe uçtu.

Değme gün işlenirse kinle gıybet
Âkıbet olur sonları melâmet.

Haricî: İslamın ilk dönemlerinde Hz. Ali'ye karşı çıkan bir mezhep.
Şar: Şehir, belde.

İçre: İçinde.
Akıbet: Sonuç, son.
Melamet: Kınama, ayıplama.

Bu yüzden gıybet iyi kadem değil,
Gıybet eden kimse de adam değil.

Çünkü küfre girer gıybet sahibi,
Gıybeteye verir her neyse nasibi.

Her kimin ki ağzında gıybet ola,
Sorgu sualsiz her yerde mat ola.

Kişinin hayzıdır ağızda gıybet,
Ki gıybet söyleyen bulmaya rahmet.

Aklın varsa gıybeti bırak ey yâr,
Gıybetten geçenin haznesi dolar.

Kadem: Uğurlu, iyi iş.
Mat olmak: Yenilmek.
Hayz: Pislik.
Rahmet: Bolluk, bereket.

Şah hazinesinde çoktur mücevher,
Uykudan uyan sözüme kulak ver.

Şu ki o kapıya hacete vardı,
Neyise maksadı onu başardı.

Cimrilik ve gıybetle gider taat,
Etmeli bu ikiliden feragat.

Fani cihandan hep kaçınmalısın,
Hakk'a zıt işlerden arınmalısın.

Gizlidir içerde yüz türlü ahlak,
Kimseye gösterme, yıkamaya bak.

Gerekir pasını kalbin yuyasın,
Layığı neyise onu koyasın

Sakın katran kabına koyma balı,
Ki nazik yerdedir dostun visali.

Tutup tüm damarlarına cila vur,
Ve her birisine bir kulluk buyur.

Nice hâlden hâle düşmen gerekir,
Geçer pek çok rüzgâr aşman gerekir.

Define bulamazsın eşmeyince,
Ya kalp nasıl arınır pişmeyince?

Bedduadan kaç öğüdümü işit,
Öğüt tutar isen defineye git.

Gel, defineyi sana buldurayım,
Sana buldurmayı bildireyim.

Uzat ki Hayy u Kayyum işine kol,
Hazne kapıcısı versin sana yol.

İnci mücevher alasın hazneden,
Senin ola cümle ocak ve maden.

Var mı defineyi zahmetsiz bulan?
Emeli bırak ileri varırsan.

Hayy: Daima diri olan Allah.
Emel: İstek.

Kayyum: Ezeli ve ebedi olan,
değişmeyen Allah.

Arzuyla kim şeker yiye ya da bal,
Pahasını vermeyince ermez el.

Biri bağlar yükü ucuz şekerden,
Haber alsa idik sana o erden

Şeker için değil sözümün ucu,
Ne yediysem bilir mana bilici.

Olur mana sözü şekerden uzak,
Bulayım der isen şekeri bırak

Şeker sevme ki o Mısırdaki biter
Kim neyi severse orda yeter

Paha: Değer, eder, fiyat.

Neyi seversen çok gözlersin onu
Görünmedi sana şeker cihanı

Bizim elin dağı taşı hep şeker
Dokuz bin kişi her dem onu över

Dünya şekerıyla benzerliği yok
Sebildir herkese orda şeker çok

Göreyim dersin bırak bu cihanı
Öğüdüm tutanın dinlenir canı

Sana göstermeyen gıybet ile kin
Düşmanını dost sanırsın ey miskin

Git dostun haberini Şimdi dinle
Ona layık taze bir dirlik eyle

Kin ve gıybet seni uzak dűŐűrűr
Tutup haset ateŐiyle piŐirir

DoĐan cűmle gűnűn geceye benzer
Ya bu geçen yeni gűnűn neye benzer

Gűzsűzler yer içer dűnyayı gűrmez
DoĐar Ay ve GűneŐ o Ay'ı gűrmez

O yűzden gűzlerinde perde vardır
Karanlıkta o hűl içinde kalır.

Kulağı işitir şeklini görmez,
Ona dirlik tadı sırrını vermez.

Onu göstermeyen kin ile gıybet,
Eğer terk etmezsen eder seni mat.

Gözün görmez dersem bana kızasın,
O damardan beni bizzat üzesin.

İçinde çok göz hırsızı var senin,
Yer içer oturur seninle her gün.

Gözün ölü gibi bakar yok nuru,
Özünü görmeyen ne görür gayrı.

Özünü bilmek sana farz oldu gel,
Amel eyle seninle gider amel.

Bıaktın akli sen seni unuttun,
Kin ve gıybet nedir onu unuttun.

Ne vakte dek görmezsin aç gözünü,
Ateş içine attın sen özünü.

Kişi olunca kendisine düşman,
Ona dost olmak şüpheli o zaman.

Gözü görmez kişi sevgiden uzak,
Dost nerde sen nerde, aç gözünü bak!

Farz: Yapılması zorunlu işler.
Amel: İş.

Yârini görmezsen o sevgi değil,
Kabul etmezse göz neylesin gönül.

Her sevgi tadını önce göz alır,
O yüzden hasreti gönülde kalır.

Gözü görmez kişinin sevgisi yok,
Şu gözlü kişilerse sevgiyle tok.

Gözdür kıymet biçen her bir nesneye,
Kıymetsiz nesneye kim para saya?

Gözü yok kişi neye kıymet biçer,
Suyu bitmiş kuyudan kim su içer?

Gönül tutuksa göz kördür mutlaka,
Canı armağan etmek gerek Hakk’a.

Kişinin gözü her neye ki bakar,
Gönül iradesiz o yana akar.

Gözü yok kişinin sevmek nesidir,
Gönlü kul eyleyen göz fitnesidir.

Suret gözü değil bu göz dediğim,
Bilirim ben neden ne istediğim

Göz odur kim daim o canı göre,
Vazifedir kula Sultan'ı göre.

Bu baş gözü değil o can gözüdür,
Kimin canı varsa cananı görür.

O yüzden yoksundur can yemişinden,
Gözü alamayan dünya işinden.

Ulu dirlik gerekir şimdi cana,
Ne dünya âhiret de dâhil buna.

Canı yok kişinin uykusu kanmaz,
Ki canlı parmağın uykuya banmaz.

Gözün açılmadı meğer canın yok,
Bütün damarların uyku ile tok.

Üç yüz altmış damarı uyku aldı,
Kervan gitti, yükün yabanda kaldı.

Ömür geçip gitti, uyandığın yok,
Kin ve gıybet suyuna kandiğin yok.

Hâlâ bozulmadı o kin damarı,
Elinde gıybetin harcandı varı.

Dilersen gıybeti ben bildireyim,
Şikâyet perdesini kaldırayım.

Gördüğünü demek gıybettir mutlak,
Ki perdelilere sabit değil Hak.

Görmediğini demek büyük bühtan,
Kur'an-ı Kerîm'dir böyle buyuran.

Fariza her kişiye kendi sözü,
Bakar kendi yoluna kendi gözü.

Ne vakit göz gönül içinden baka,
Bir zalim de erişir bilin Hakk'a.

Hak sözünden daha güzel söz yoktur,
Hakk'ı duyan kişiler Hak'la toktur.

Bırak başka sözü, sen seni izle,
Kendi suçun ile kendini gözle.

Kimse kınanamaz suçu yüzünden,
Sorulmaz başkasının suçu senden.

Benim suçum için sana günah yok,
Senin suçun için bana günah yok.

Eli söyleyen kendini unuttur,
Deme başkasına yavuz huyludur.

Söze yol verilmez söylenirse boş,
Söz Hakk'ın sözüyle olur helal hoş.

Ne kadar söylersen sen Hakk'ı söyle,
İzin verilmez başkasına meyle.

Nice sözün var ise sen sana aç,
Hak ile ol sen kendi gamından geç.

Ne hâcettir sana elin haberi,
Ki farzdır herkese kendi pazarı.

Kendini gözleyen kimseye bakmaz,
Başka iş buyursan o yana bakmaz.

136

Sözü kes, konuşma gel sen seni güt,
Kınama kimseyi sen işit ögüt.

Kimsenin suçu sana zerre ermez,
Elin yediği sana lezzet vermez.

Hâcet: Herhangi bir
şey için gerekli olma,
gereklilik.

Gütme: İdare etmek,
yönetmek.

Sen elin yediğiyle doymayasın,
Hiç kimse için ömrüne kıymayasın.

Nice bir âvarelik sende böyle,
Kendinle iki gün kalsan ne ola?

Bir gün olsun kendine sataşmadın,
Bir günlük olsun dağından aşmadın.

Bir an olsun küfrünü yensen ne var,
Seni şerh edip seni ansan ne var?

Avaresin artık elin günün yok,
Kendi kusurunla bir düzgünün yok.

Âvare: İşsiz, başıboş.

Eğer görse idin kendi amelin,
Kimseyi anmaya kalmazdı hâlin.

Eğer görseydin hazırlık kıldın,
Hesabını senin kendin alırdın.

Saadet olsa Hak verse basiret,
Görürdün sana ne yapmış bu gıybet.

Nice yıl bir kişi gıybete uymuş,
Sonunu akıbet kendisi duymuş.

Olmuş pişman gönlü dar gamı yeğîn,
Neler etmiş ona gıybet ile kin.

Basîret: 1. Uzağı görme,
seziş, sezgi, uyanıklık.
2. Anlayış, kavrayış.
Şerh: Açma, açıklama.

Akıbet: İş veya durumun
sonu, sonuç.
Yeğîn: Çok, fazla.

Deyip halini derdini yeniler,
Akıl padişahından çare diler.

Cümle derdini hâlini arz kıldı,
Akıl ne dediyse göz yumdu kaldı.

İşi Doğruluğa buyurdu Akıl:
Hemen gel bana acele yârî kıl!

Çağırdı Doğruluk yaranlarını,
Özüne sapmasız varanlarını.

Gör şimdi doğruluğu neler eyler,
Yakar gıybet evin kara yer eyler.

Dürüstler cümleden derinde yüzer,
Özü doğru olanlar Arş'ta gezer.

Mahal mi Arş ile Ferş doğrulara,
Daha ötede perde yok bunlara.

Âşıktır doğruluğa doğru canlar,
Doğruluğu bulur dostu sevenler,

Sadıktır doğrulukta iyi kişi,
Doğruluk iyi eder yavuz işi.

Öğüdü cümle doğruluktan alır,
Dürüstlük dirliği ebedî kalır.

Sana canım feda ey doğru yâran,
Tecelliye erer onu başaran.

Ezel ebed nedir ki doğrulara?
Zâhir bâtın hicap olmaz bunlara.

İki âlem bir oddur bir nazarda,
Dürüste birdir bugün de yarın da.

Doğrular hâlini yarına koymaz,
Bugün yarın demek o hâle uymaz.

Zâhir neyse batın da odur sana,
Endişen neyse yolun da o yana.

Yâran: Dostlar, arkadaşlar.
Tecelli: Hakk'ın hükmünün ortaya
çıkması, kader, baht.
Zâhir: Dış, dış yüz, görünüş.
Bâtın: Gizli, görünmeyen, iç, dâhilî.
Hicap: Perde, engel.
Od: Ateş.

Cümleler doğrudur sen doğruysan,
Bulunmaz doğruluk sen eğriysen.

Gitme ayrı yola sen bigânesin,
Senin dirliğine sen bahanesin.

Herkes ayna gibidir bakan da sen,
Senin gözündür seni ihbar eden.

Her neye bakarsan kendi yüzündür,
Kimde ne görürsen kendi özündür.

Eğer bin yıl kaçsan seni terk etmez,
Amelindir senin bir yere gitmez.

Dürüstlük kaftanın o dem giyesin,
Cümle ahaliye doğru diyesin.

Göz doğruluk göstere sin bakışına,
Ta ki senden yavuz işler taşına.

Çırayı yakınca karanlık kaç ar,
Özün yakıp nur kapısını aç ar.

Söze tarih yedi yüz yedi idi,
Yunus canı bu yola feda idi.

Çıra yandı doğru delil bulundu,
Ev aydınlık oldu hırsız bilindi.

Çıra dediğim iman nuru mutlak,
İmanlıya yüzünü gösterir Hak.

O hırsız dediğim şeytandır gezer,
Ki her bir an içinde fitne dize r.

Makamını yıkarsan ibadetle,
Muradına ulaşırsın devletle.

Ey gafil bilmedin ömrün geçecek,
Ecel gelip ayıbını serecek.

Geçip giderken şu ömrün ey gafil!
Sorup durursun nereye gider yol?

Bırak bu fikri kendini bil her dem
Söz burada bitsin vallâhu ‘alem.

Risâletü’n-Nushiyye, Samed ve Mâlik olan
Allah’ın yardımıyla Hamdi ve namazı Allah’a
özgü kılarak tamamlandı.

Gafil : Aymaz.

Vallahu âlem: En doğrusunu
Allah bilir.

Samed: Her şey kendisine
muhtaç olan, ama kendisi hiçbir
şeye muhtaç olmayan Allah.

Malik: Her şeyin sahibi Allah.

Nasihatler Kitabı, Yunus Emre'nin dervişleri eğitmek amacıyla yazdığı öğretici bir mesnevidir. Edebiyatımızdaki nasihatname türünün özgün örneklerinden biri olan eser, kullandığı yöntem yönünden diğer nasihatnamelerden ayrı bir yerde durur. Yunus Emre, bu eserinde alegorik (sembolik) bir dil kullanarak ahlakî kavramları kişileştirme yoluna gider. Eserde yer yer başvurulan diyaloglar, ona teatral bir hüviyet de kazandırır.

Yunus Emre, bu eserinde erdemli kişiye yahut kâmil (olgun) insana giden yolun nitelikleri üzerinde durur. Ona göre gönül ülkesinin her bir şehrini, nefs ordusunun bir komutanı işgal etmiştir. Nefs ordusunun ele geçirdiği gönül ülkesini, ruh/akıl ordusuyla yenerek ülkeyi huzur ve esenliğe kavuşturmak gerekir. Mutlak zafer için hırs askeri üstüne kanaat askerini, kibr çerisi üstüne alçakgönüllülük çerisini, öfke ordusu üstüne sabır ordusunu sürmelidir. Cimriliği cömertlikle alt etmeli, gıybet ve iftirayı doğrulukla mağlup etmelidir. Sonuçta iman çırası yanar, ev aydınlanır ve şeytana makam olan gönül, ibadetle ele geçirilerek devlete ulaşılır.

ISBN:978-605-359-985-2

